

Cseb Sándor, az egyetem Apáczai Csere János kárának dékánja *A Nap, mint égbajlati kényszer* címen tartotta az első előadást. Mindenek előtt a Napról sorolt fel érdekes – az oktatásban is jól felhasználható – adatokat, majd a naptevékenységgel kapcsolatban kitért a napfoltok számának és a Napról jövő mikrohullámú sugárzás intenzitásának korrelációjára, ezek 11,2 éves periodicitására. A napkitörések okozta földi mágneses viharok veszélyeinek taglalása után tért rá tulajdonképpen mondanivalójára, a naptevékenységnek az időjárásra gyakorolt, manapság egyre kiterjedtebben vizsgált hatására. A tanulmányt a könyv végén számos színes illusztráció kíséri.

Farkas Gábor Farkas, az Országos Széchényi Könyvtár főkönyvtárosa érdekes kultúrtörténeti előadásában (*Hamlet csillaga*) csillagásztörténeti kuriózumokat tárgyalt. Tanulmányát – amely párhuzamosan megjelent *Régi könyvek, új csillagok* című könyvében is – bőséges jegyzetanyaggal egészítette ki.

A harmadik előadást *Farkas Bertalan* úrhajós tartotta *Az emberes űrrepülés múltja, jelene, jövője – Gagarintól napjainkig és azon túl* címmel. Az űrrepülés történetének tömör összefoglalásában az előadó *Kármán Tódorról* és *Charles Simonyiról* is megemlékezett, mint ahogy megemlítette *Wernher von Braun*t is, de sajnos nem jutott már idő a szovjet rakétatervezés eszének, *Szergej Koroljov*nak a megemlézésére.

A tanulmánykötet ezután olyan írásokat közöl, amelyek nem az ünnepi előadásokon elhangzottakra épülnek, hanem – híven a kötet címéhez – tényleg a győri fizikát mutatják be.

*Mészáros Péter*a „Mobilis” fantázianevű győri interaktív kiállítási központ koncepcióját és terveit elemzi. A budapesti Csodák Palotájának győri megfelelője a kötet megjelenése után fél évvel, 2012-ben nyitotta meg kapuit, és a Fizikatanári Ankét szerencsés résztvevői idén tavasszal már meg is látogathatták.

Varga Imre, a győri székhelyű Rondo Electronic ügyvezető igazgatója elektrosztatikus kísérleteket szimuláló modelleket, köztük az emberi test feltöltődésének és kisülésének folyamatát modellező gyári összeállítást mutat be a könyvben.

Fülöp Viktorné az általános iskolások számára kiírt megyei fizikaversenyekről számol be. A *Simonyi Károlyról* vagy *Winter Ernőről* elnevezett versenyek a hetedikeseeknek csinálnak kedvet a fizikához, de van a megyében péri Ifjú Fizikusok/Fifikusok Találkozója, vagy éppen soproni Fizika Túra is, mindegyiknek egy-egy lelkes helyi pedagógus az éltetője. Csornán fizikatörténeti vetélkedő zajlik, Győrben, a Kazinczy Gimnáziumban pedig az utóbbi években az Öveges-fizikaverseny országos döntőjét tartják. (Idén sajnos éppen egyszerre a Hevesy kémaverseny döntőjével – az ütközések elkerülésére jobban oda kellene figyelni.)

A záró tanulmány *Jedlik Ányos* győri működését eleveníti fel *Barla Ferenc* tollából.

Kár, hogy ez a könyv mindössze 500 példányban jelent meg – helye lenne minden iskolai könyvtárban a megyében. Kiváló példa egy területi csoport hasznos működésére.

R. Gy.

HÍREK – ESEMÉNYEK

A TÁRSULATI ÉLET HÍREI

Az Eötvös Loránd Fizikai Társulat Közhasznúsági jelentése a 2011. évről

A Fővárosi Bíróság 1999. április hó 26-án kelt 13. Pk. 60451/1989/13. sz. végzésével a 396. sorszám alatt nyilvántartásba vett Eötvös Loránd Fizikai Társulatot közhasznú szervezetnek minősítette. Ennek megfelelően a Társulatnak beszámolási kötelezettsége teljesítése során a közhasznú szervezetekről szóló (módosított) 1997. évi CLVI. törvény, a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény, valamint a számviteli beszámolóval kapcsolatban a számviteli törvény szerinti egyéb szervezetek éves beszámoló készítésének és könyvvezetési kötelezettségének sajátosságairól szóló 224/2000 (XII.19) Korm. sz. rendeletben foglaltak szerint kell eljárnia. A jelen közhasznúsági jelentés az említett jogszabályok előírásainak figyelembe vételével készült.

I. rész – Gazdálkodási és számviteli beszámoló Mérleg és eredmény-kimutatás

A Társulat 2011. évi gazdálkodásáról számot adó mérleg a jelen közhasznúsági jelentés 1. sz. melléklete tartalmazza. A 2. sz. mellékletként csatolt eredmény-kimutatás szerint jelentkezett 513 eFt tárgyévi eredmény a mérlegben tőkeváltozásként kerül átvezetésre.

Költségvetési támogatás és felhasználása

Az állami költségvetésből származó, közvetlen támogatást a Társulat 2011-ben nem kapott, a pályázati úton elnyert támogatásokat a 2. sz. mellékletben foglalt eredmény-kimutatás tartalmazza. A 2010. évi sze-

A 2011. év mérlege

mélyi jövedelemadó 1%-ának a Társulat céljaira törént felajánlásából a tárgyévben 1067 eFt bevétele származott. Ezt az összeget a Társulat a *Fizikai Szemle* nyomdai költségeinek részleges fedezeteként, valamint a társulat által szervezett tehetséggondozó versenyek támogatására használta fel.

Kimutatás a vagyon felhasználásáról

E kimutatás elkészítéséhez tartalmi előírások nem állnak rendelkezésre, így a Társulat vagyonának felhasználását illetően csak a mérleg forrásoldalának elemzésére szorítkozhatunk. A Társulat vagyonát tőkéje testésíti meg, amely a tárgyév eredményének figyelembe vételével 513 eFt értékben növekedett. Így az 1989. évi állapotot tükröző induló tőkéhez (7581 eFt) képest a tárgyév mérlegében mutatkozó, halmozott induló tőkeváltozás (-4482 eFt) ezzel az értékkel növekedett, értéke tehát jelenleg -3969 eFt. Így a Társulat saját tőkéjének jelenlegi, a mérleg szerint és a tárgyév eredményének figyelembevételével számított értéke 3612 eFt, szemben a tárgyévet megelőző, 2010. évre vonatkozó, hasonlóképpen számított 3099 eFt tőkeértékkel.

Cél szerinti juttatások

A Társulat valamennyi tagja – a fennálló tagsági viszony alapján – a tagok számára természetben nyújtott, cél szerinti juttatásként kapta meg a Társulat hivatalos folyóirata, a *Fizikai Szemle* 2011-ben megjelentetett évfolyamának számain.

Kiemelt támogatások

A Társulat 2011-ben cél szerinti, a Khtv. 26. §. c.) pontjának hatálya alá eső feladatainak megoldásához az alábbi támogatásokban részesült (a vonatkozó rendelkezések megadott forrásokra szorítkozva, ezer Ft-ban):

• Központi költségvetési szervtől	0 eFt
• Elkülönített állami pénzalapoktól	0 eFt
• Helyi önkormányzatoktól	0 eFt
• Kisebbségi területi önkormányzatoktól	0 eFt
• Települési önkormányzatok társulásától	0 eFt
• Egészségbiztosítási önkormányzattól	0 eFt
• Egyéb közcélú felajánlásból	6833 eFt
– abból adomány	3900 eFt

A fenti összesítés magában foglalja a megadott forrás-helyek alsóbb szervei által nyújtott támogatásokat is.

A Társulat részére adományt nyújtó szervezetek:

– MOL Magyar Olaj- és Gázipari Nyrt.	3500 eFt
– National Instruments Hungary Kft.	250 eFt
– Magnificat Kft.	150 eFt

A fenti adományokat tanárok továbbképzésére, tanulmányútra és tehetséggondozó versenyek szervezésére fordítottuk.

Vezető tisztségviselőknél nyújtott juttatások

A Társulat vezető tisztségviselői ezen a címen 2011-ben semmilyen külön juttatásban nem részesültek. A

Megnevezés	Előző év (eFt)	Tárgyév (eFt)
A. Befektetett eszközök	548	311
B. Forgóeszközök	6568	10125
Követelések	1379	2704
Pénzeszközök	5189	7421
C. Aktív időbeli elhatárolások	607	0
Eszközök (aktívák) összesen	7723	10436
D. Saját tőke	3099	3612
Induló tőke	7581	7851
Tőkeváltozás	-4709	-4482
Tárgyévi eredmény	227	513
F. Kötelezettségek	3953	2148
G. Passzív időbeli elhatárolások	671	4676
Források (passzívák) összesen	7723	10436

tisztségviselők a Társulat tagjaiként, a Társulat valamennyi tagjának a tagsági viszony alapján járó cél szerinti juttatásként kapták meg a *Fizikai Szemle* 2011. évi évfolyamának számain.

II. rész – Tartalmi beszámoló a közhasznú tevékenységről

A közhasznú szervezetként való elismerésről szóló, a jelentés bevezetésében idézett bírósági végzés indoklásában foglaltak szerint a Társulat cél szerinti tevékenysége keretében a Khtv. 26.§. c) pontjában felsoroltak közül az alábbi közhasznú tevékenységeket végzi:

- (3) tudományos tevékenység, kutatás;
- (4) nevelés és oktatás, képességfejlesztés, ismeretterjesztés;
- (5) kulturális tevékenység;
- (6) kulturális örökség megóvása;
- (9) környezetvédelem;
- (19) az euroatlanti integráció elősegítése.

A *tudományos tevékenység és kutatás* területén a tudományos eredmények közzétételének, azok megvitatásának színteret adó tudományos konferenciák, iskolák, előadölések, valamint más tudományos rendezvények szervezését és lebonyolítását emeljük ki.

A hazai és nemzetközi részvétellel megtartott és a Társulat, illetve szakcsoportjai által rendezett tudományos, szakmai továbbképzési célú és egyéb rendezvények közül meg kívánjuk említeni az alábbiakat:

- a Statisztikus Fizikai Szakcsoport *Statisztikus fizikai nap* című rendezvénye, Debrecen, 2011. április 13.
- *Országos Fizikatanári Ankét*, Sárospatak, 2011. március 12–15.
- a Sugárvédelmi Szakcsoport *36. Sugárvédelmi továbbképző tanfolyama*, Hajdúszoboszló, 2011. május 2–4.

Eredménykimutatás a 2011. évről

Megnevezés	Előző év (eFt)	Tárgyév (eFt)
A. Összes közhasznú tevékenység bevétele	46652	40782
Közh. célú műk.-re kapott támogatás	8141	6833
Központi költségvetéstől	0	0
Helyi önkormányzattól	150	0
Egyéb	7991	6833
ebből SzJA 1%	959	1067
Pályázati úton elnyert támogatás	6150	4250
Közh. tevékenységből származó bevétel	24275	20629
Tagdíjból származó bevétel	7895	8809
Egyéb bevétel	191	261
B. Vállalkozási tevékenység bevétele	0	3320
C. Összes bevétel	46652	44102
D. Közhasznú tevékenység ráfordításai	46425	40269
Anyagjellegű ráfordítások	27123	23829
Személyi jellegű ráfordítások	13856	13325
Értécsökkenési leírás	409	265
Egyéb ráfordítások	4956	2850
E. Vállalkozási tevékenység ráfordításai	0	3320
F. Összes ráfordítás (D+E)	46425	43589
G. Adózás előtti eredménye (B-E)	227	513
I. Tárgyévi vállalkozási eredmény (G-H)	0	0
J. Tárgyévi közhasznú eredmény (A-D)	227	513

- *Közgyűlés*, Budapest, 2011. május 21.
- az Ortway Kollokvium keretében rendezett *Marx György emlékülés*, Budapest, 2011. május 19.
- az *Öveges József Fizikaverseny* döntője, Győr, 2011. május 27–29.
- *Nanoelektronikai Nemzetközi Konferencia*, Keszthely, 2011. június 12–17.
- *CERN Kutatói utánpótlás és tehetségnevelés, Tanártovábbképzés*, 2011. augusztus 13–21.
- *Őszi Fizikus Napok*, Nyíregyháza, 2011. szeptember
- *Anyagtudományi Őszi Iskola*, Visegrád, 2011. október 5–7.
- *Eötvös Fizikaverseny* (több helyszínen), 2011. október 21.

A Társulat elnöksége – a rendszeresen megtartott elnökségi ülésekhez csatlakozóan – nyilvános klubdélutánt szervezett.

A Társulat szakcsoportjainak egyéb tevékenységét érintve ki kell emelnünk a Részecskefizikai, a Termodinamikai, valamint a Vákuumfizikai Szakcsoport szemináriumszervező munkáját. E rendszeresen tartott szemináriumok, előadói léselek a szakmai közélet értékes fórumai.

A Társulat szakcsoportjai és területi csoportjai a külön említettekén kívül – önállóan, vagy a fizika területén működő kutatóhelyekkel közösen, egyedi

jelleggel vagy rendszeres időközönként – számos alkalommal rendeztek szakmai jellegű összejöveleket, előadóüléseket, tudományos és ismeretterjesztő előadásokat, szervezték tagjaik részvételét külföldi szakmai konferenciákon.

A nevelés és oktatás, képességfejlesztés, ismeretterjesztés és a kulturális tevékenység területein végzett szerzői munka zöme a Társulat oktatási szakcsoportjai, valamint területi csoportjai szervezésében folyt. A fizikatanári közösség számára módszertani segítséget, a tapasztalatcsere és szakmai továbbképzés lehetőségét kínálta a két oktatási szakcsoport által 2011-ben is megrendezett, elismert továbbképzésként akkreditált fizikatanári ankét, így

- az *54. Fizikatanári Ankét és Eszközbemutató*, Sárospatak, 2011. március 12–15.

A Társulat szervezésében fizikatanárok 45 fős csoportja vett részt augusztus 13–21. között a CERN-ben magyar nyelven megtartott szakmai továbbképzésen. A korábbi alkalmakhoz hasonlóan 2011-ben is a Társulat szervezte a magyar tanárküldöttség részvételét a Koppenhágában megrendezett *Science on Stage* fesztiválon.

A Társulatnak a képességfejlesztés szolgálatában álló versenyszervező tevékenysége az általános iskolai korosztálytól kezdve az egyetemi oktatásban résztvevőig terjedően kínál felmérési lehetőséget a fizika iránt fokozott érdeklődést mutató diákok, hallgatók számára. A területi szervezetek többsége szervez helyi, megyei, adott esetben több megyére is kiterjedő vagy akár országos részvételű fizikaversenyeket. Ezek részletes felsorolása helyett csak meg kívánjuk említeni, hogy a 2011-ben szervezett és lebonyolított, adott esetben több száz főt is megmozgató versenyek száma változatlanul meghaladja a húszat. Ezek között számos olyan is szerepel, amelyek hosszabb idő óta évente rendszeresen kerülnek megrendezésre.

A Társulat 2011-ben is megrendezte hagyományos, országos jellegű fizikaversenyeit (Eötvös-verseny, Ortway-verseny, Mikola-verseny, Öveges-verseny, Szilárd Leó Fizikaverseny). A korábbi évekhez hasonlóan 2011-ben is a Társulat szervezte meg a résztvevők kiválasztását és a magyar csapat felkészítését az évenkénti fizikai diákolimpiára.

A Társulat Elnöksége és oktatási szakcsoportjai a beszámolási időszakban kiemelt feladatuknak tekintették a fizikának – és általában a természettudományoknak – a közoktatásban betöltött szerepével való foglalkozást. Véleményezték a NAT-ot, illetve a pedagógus életpálya modellt, és maguk is megfelelően kiértékelte javaslatokkal fordultak a Nemzeti Erőforrás Minisztériumhoz.

A területi csoportok ismeretterjesztő rendezvényei közül kiemelendők tartjuk

- a Baranya megyei csoport *Kis esti fizika* című, hagyományos előadásorozatát;
- a Fejér megyei csoport ismeretterjesztő előadásait;
- a Hajdú megyei csoport által 33. alkalommal megrendezett debreceni *Fizikusnapok*at;

- a Csongrád megyei csoport ismeretterjesztő rendezvényeit;
- a *Varázstorony vetélkedőt* a Heves megyei csoport szervezésében, Eger, 2011. március 2.
- a Győr-Moson-Sopron megyei csoport Nyugat-magyarországi Egyetemmel közös rendezvényét, tudományos ülését, Győr, 2011. november 10.

A Társulat újraválasztotta a Csodák Palotáját felügyelő Budapest Science Centre Alapítvány kuratóriumát. Az ELFT védnökségével tovább folyt a Fizibusz program is.

A továbbképzésben, szakmai ismeretterjesztésben és az információszolgáltatásban betöltött szerepe mellett a tehetséggondozás feladatait is szolgálja a Társulat folyóirat-kiadási tevékenysége. A Társulat 2011-ben kiadta a Társulat havonta megjelenő hivatalos folyóirata, a *Fizikai Szemle* LXI. évfolyamának számait. A Társulat tagjainak tagsági jogon járó *Fizikai Szemle* megtartotta elismert szakmai színvonalát, változatlanul a magyarul beszélő fizikustársadalom egyik igen jelentős összefogó erejének tekinthető. A *Középiskolai Matematikai és Fizikai Lapok* kiadását 2007. január 1-jétől a MATFUND Alapítvány vette át, de a lap tulajdonosok egyikeként a Társulat továbbra is közreműködik a lap megjelentetésében.

Az *euroatlanti integráció elősegítése* szolgálatában állt a Társulat nemzetközi tevékenysége, amellyel a hazai fizika nemzetközi integrálódásának folyamatát

kívántuk erősíteni. Az Európai Fizikai Társulat (EPS) alapító tagegyesületeként a Társulat választott képviselői útján is tevékeny részt vett az EPS munkájában.

Kulturális örökség megővése: Eötvös Loránd emléktábla és síremlék koszorúzása. Gábor Dénes szülőházán elhelyezett emléktábla koszorúzása. Bozóky László emlékülés és síremlékének megkoszorúzása.

A *kutatás területén* elért eredmények elismerésére a Társulat 2011-ben is odaítélte tudományos díjait, amelyek közül a Budó Ágoston-díj (*Gyürky György*), a Detre László-díj (*Kiss László*), a Jánossy Lajos-díj (*László András*), a Selényi Pál-díj (*Sobler Dorottya*), a Schmid Rezső-díj (*Czigány Zsolt*), a Szalay Sándor-díj (*Tárkányi Ferenc*) került kiadásra.

A Társulat Küldöttközgyűlése a 2011. évi Prométheusz-éremet *Zimányi Magdolnának*, a Társulat érmét *Horváth Zalánnak* (posztumusz) és *Kiss Árpádnak* ítélte oda. Az Eötvös-plakettet 2011-ben *Király Péterné, Kőrösi Magda* és *Szalay Istvánné* kapták. Az általános és középiskolai tanároknak adományozható Mikola Sándor-díjat 2011-ben *Krakó László* és *Theisz György* kapták.

Ericsson-díjat kaptak 2011-ben a fizika népszerűsítéséért: *Győri István, Jendrék Miklós* és *Zsigó Zsolt*, a fizika tehetségeinek gondozásáért: *Ábrám László* és *Kispál István*. Az Alapítvány a Magyar Természettudományos Oktatásért Rátz Tanár Úr Életműdíjában *Krassó Kornélia* és *Kotek László* részesültek.

AZ AKADÉMIAI ÉLET HÍREK

Átadták az MTA Fizikai Fődíját

Kiemelkedő jelentőségű kutatási eredményeiért *Radnóczi György*, az MTA Természettudományi Kutatóközpont Műszaki Fizikai és Anyagtudományi Intézet (MTA TTK MFA) tudományos tanácsadója vehette át az MTA Fizikai

Tudományok Osztálya által adományozott Fizikai Fődíjat. Az elismerést az Akadémia 183. közgyűléséhez kapcsolódó tudományos ülésen adták át a fizikusnak.

<http://mta.hu>

Izgalmas tudomány – véget ért az akadémiai vetélkedő

A CERN genfi központjába utazhatnak az MTA, valamint a népszerű tudományos híradó, a *Delta* közös vetélkedősorozatán győztes csapat tagjai. A nagy érdeklődéssel kísért programban a versenyzőket az MTA

Lendület programjának fiatal kiválóságai kalauzolták hétről hétre a tudomány világában, és adták fel a kutatási témáikhoz kapcsolódó feladványokat.

<http://mta.hu>

Tudomány és oktatás a változó világban

A megértésen alapuló és így biztos tudás, valamint az ismeretek és készségek közötti helyes arány megtalálásának jelentőségét hangsúlyozták az MTA Közoktatási Elnöki Bizottsága által a Magyar Tudományos

Akadémián megrendezett, *A tudományosan megalapozott tanárképzés felé* című nemzetközi tudományos konferencia előadói.

<http://mta.hu>